

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL Ž. Ž. IR ADB „COMPENSA VIENNA INSURANCE GROUP“ GINČO
NAGRINĖJIMO**

2017 m. birželio 21 d. Nr. 242-255
Vilnius

Lietuvos bankas gavo Ž. Ž. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir ADB „Compensa Vienna Insurance Group“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą dėl regresinio reikalavimo pagrįstumo.

N u s t a t y t a:

2016 m. rugpjūčio 30 d. pareiškėjas įsigijo automobilį „VW Golf“, valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*), kurio savininkas pareiškėjui perdavė transporto priemonės valdytojo civilinės atsakomybės privalomojo draudimo liudijimą ir informavo, kad pareiškėjas per 15 dienų privalo pranešti draudikui, apdraudusiam automobilį privalomuoju draudimu, apie pasikeitusį transporto priemonės savininką.

Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 8 straipsnio 1 dalis nustato, kad, pasikeitus apdraustos transporto priemonės savininkui, naujasis transporto priemonės savininkas ne vėliau kaip per 15 dienų nuo nuosavybės teisės į transporto priemonę perėjimo dienos privalo raštu pranešti draudikui apie nuosavybės teisės į transporto priemonę perėjimą. Jei naujasis transporto priemonės savininkas per nurodytą terminą nepranešė draudikui apie nuosavybės teisės į transporto priemonę perėjimą, draudikas gali vertinti tai kaip pareigos pranešti apie draudimo rizikos pasikeitimą nevykdymą.

2016 m. rugsėjo 1 d. įvyko eismo įvykis, kurio kaltininku pripažintas pareiškėjas. 2016 m. gruodžio 19 d. draudikas pateikė pareiškėjui reikalavimą dėl 1 110,18 Eur žalos atlyginimo regreso tvarka. Pareiškėjui pateikto reikalavimo pagrindas – netinkamas sutartyje nustatytų pareigų vykdymas. Pareiškėjas nesutinka su draudiko reikalavimu ir nurodo, kad transporto priemonės valdytojo civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties, kuri jam buvo perduota kartu su automobiliu, 1.5.7 papunktyje numatyta, kad pranešimas apie padidėjusią riziką turi būti pateiktas ne vėliau kaip per 3 dienas nuo to momento, kai draudėjas sužinojo arba turėjo sužinoti apie pasikeitusią draudimo riziką. Nuosavybės teisė į transporto priemonę pareiškėjui perėjo 2016 m. rugpjūčio 30 d. Taigi nuo transporto priemonės savininko pasikeitimo iki eismo įvykio nebuvo praėję daugiau negu 3 dienos.

Pareiškėjas su draudiko regresiniu reikalavimu nesutinka dar ir dėl to, kad nebuvo informuotas apie sutarties, sudarytos tarp draudiko ir ankstesnio automobilio savininko, sąlygas. Pareiškėjas nurodė, kad ankstesnis automobilio savininkas ir draudikas suderino individualias sutarties sąlygas dėl draudimo rizikos ribojimo, kurios pareiškėjui nebuvo žinomos. Pasak pareiškėjo, jam perduotame draudimo liudijime nebuvo nurodyta kitų individualių sąlygų, išskyrus draudimo apsaugos galiojimo laikotarpį bei transporto priemonės ir draudėjo duomenis, tad jis neturėjo galimybės išsiaiškinti, ar draudimo apsauga galioja visiems transporto priemonę valdantiems asmenims, ar tik kažkuriai valdytojų grupei. Pareiškėjo manymu, draudikas neturi teisės reikalauti vykdyti draudimo sutarties sąlygas, kurios pareiškėjui nebuvo žinomos.

Pareiškėjas papildomai nurodė, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad, eismo įvykio metu nukentėjusiam asmeniui išmokėjęs draudimo išmoką, draudikas turi atgręžtinio reikalavimo teisę tik tada, jei draudėjas dėl savo kaltės neįvykdė ar netinkamai vykdė privalomojo draudimo taisyklėse nustatytas pareigas. Iš perkant automobilį perimtos sutarties kylančių pareigų pareiškėjas negalėjo vykdyti tinkamai, nes nebuvo informuotas apie draudimo sutarties standartines ir individualiai aptartas sąlygas, todėl savo kaltės dėl netinkamo sutarties vykdymo pareiškėjas neįžvelgia.

Draudikas atsiliepime į pareiškėjo prašymą nurodė, kad 2016 m. rugpjūčio 22 d. su A. P. sudarė įprastinę transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį (draudimo sutarties Nr. (*duomenys neskelbtini*)), draudimo liudijimo Nr. (*duomenys neskelbtini*)), kuria laikotarpiu nuo 2016 m. rugpjūčio 22 d. iki 2016 m. rugsėjo 21 d. privalomuoju draudimu buvo apdrausta A. P. nuosavybės teise priklausiusios transporto priemonės valdytojo civilinė atsakomybė. Draudimo sutartimi nustatyta draudimo įmoka – 7 Eur.

2016 m. rugpjūčio 30 d. pirkimo–pardavimo sutartimi A. P. pardavė, o pareiškėjas įsigijo transporto priemonę „VW Golf“, su kuria 2016 m. rugsėjo 1 d. Panevėžyje, Klaipėdos g., pareiškėjas sukėlė eismo įvykį – atsitrenkė į dėl susidariusios automobilių spūsties stabdžiusį automobilį „Subaru Forester“, vals. Nr. (*duomenys neskelbtini*)), priklausantį M. Š., o pastarasis nuo smūgio atsitrenkė į prieš jį stovėjusį automobilį „Toyota Corolla“, valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*). Kadangi administruojantis žalos bylą draudikas M. Š. išmokėjo 2 220,36 Eur draudimo išmoką nuostoliams dėl automobilio „Subaru Forester“ apgadinimų atlyginti, jis pateikė pareiškėjui reikalavimą regreso tvarka grąžinti 50 procentų draudiko išmokėtos draudimo išmokos, nes pareiškėjas neįvykdė jam pagal draudimo sutartį nustatytos pareigos – pranešti apie rizikos pasikeitimą.

Draudikas nurodė, kad Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.1011 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, jeigu apdrausto turto nuosavybės teisė iš asmens, kurio interesais buvo sudaryta draudimo sutartis, pereina kitam asmeniui, tai teisės ir pareigos pagal draudimo sutartį pereina naujajam apdrausto turto savininkui, išskyrus atvejus, kai turtas iš pirminio savininko yra paimamas priverstine tvarka arba draudimo sutartis nustato ką kita. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs, kad Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje yra aiškiai nustatyta, kad, jei pasikeitus apdraustos transporto priemonės savininkui draudėjas perdavė naujajam transporto priemonės savininkui dokumentus, patvirtinančius sudarytą draudimo sutartį, tokiu atveju naujajam transporto priemonės savininkui pereina draudėjo teisės ir pareigos pagal sudarytą draudimo sutartį (2014 m. kovo 4 d. LAT nutartis civ. b. Nr. 3K-3-55/2014). Draudikas pabrėžė, kad jam nėra nustatytos pareigos supažindinti naująjį transporto priemonės savininką su sutarties sąlygomis. Be to, taip pat nėra nustatytos pareigos dokumentus perduodančiam asmeniui supažindinti naująjį savininką su draudimo sutarties sąlygomis. Atsižvelgiant į tai, pareiškėjui, kaip naujajam transporto priemonės savininkui, perėjo visos draudimo sutartyje nustatytos teisės ir pareigos nuo to momento, kai pirmasis draudėjas jam perdavė dokumentus, patvirtinančius sudarytą draudimo sutartį, todėl pareiškėjo teiginiai, kad jis nebuvo supažindintas su sutarties sąlygomis ir jos jam buvo nežinomos, yra nepagrįsti.

Draudiko teigimu, pareiškėjo reikalavimas, kad visos draudimo sutarties sąlygos būtų atkartotos draudimo liudijime, yra neprotingas. Be to, Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 2 straipsnio 22 dalis nustato, kad draudimo liudijimas – draudiko išduodamas dokumentas, kuriuo patvirtinamas draudimo sutarties sudarymas. Draudikas paaiškino, kad visada, be jokių išimčių, sudarius transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį, yra išduodama ir draudimo sutartis, ir jos sudarymą patvirtinantis dokumentas – draudimo liudijimas. Aplinkybių, kad pirmasis draudėjas pareiškėjui perdavė tik draudimo liudijimą, draudikas negali komentuoti, nes tai nėra susiję su draudiko pareigų vykdymu. Pasak draudiko, bet kuriuo atveju vidutiniškai apdairus ir rūpestingas asmuo turi suvokti, kad draudimo liudijime nurodyta draudimo sutartis, jos data, specialus numeris yra ne fiktyvūs, o realiai egzistuojantys. Be kita ko,

vidutiniškai apdairiam ir rūpestingam asmeniui taip pat turi būti suprantama, kad visiškai neseniai įgijusiam teisę vairuoti transporto priemonę asmeniui draudimo įmoka smarkiai padidėja (šiuo konkrečiu atveju net iki 600 procentų).

Atsakydamas į pareiškėjo argumentus dėl to, kad jis nepraleido nei Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatyme nustatyto 15 dienų, nei net draudimo sutartyje nustatyto 3 dienų termino pranešti apie padidėjusią riziką, draudikas nurodė, kad, pagal Civilinio kodekso 6.1010 straipsnio 1 dalį, jeigu draudimo sutarties galiojimo metu iš esmės pasikeičia draudimo sutartyje numatytos aplinkybės, dėl kurių padidėja ar gali padidėti draudimo rizika, apie tai draudėjas privalo pranešti draudikui tuoj pat, kai apie tokius pasikeitimus jis sužinojo. Draudimo sutarties 1.5.6 papunktyje nustatyta, kad draudimo rizika yra įvertinta ir įmoka apskaičiuota, atsižvelgiant į transporto priemonės registracijos duomenis (draudimo rizikos pasikeitimu gali būti laikomas bet kurių transporto priemonės registracijos duomenų pasikeitimas) ir į šias aplinkybes (aplinkybės, tiesiogiai susijusios su pavojaus draudimo objektui padidėjimu ar sumažėjimu, turinčios įtakos draudimo rizikos padidėjimui ar sumažėjimui): „nevairuoja mažesnį, nei 5 metų, vairavimo stažą turintys asmenys“.

Draudikas nurodė, kad, pagal draudimo sutarties 1.5.7 papunktį, jeigu draudimo rizika padidėja dėl draudėjo ar apdraustojo veiksmų, draudėjo ar apdraustojo pranešimas turi būti pateiktas ne vėliau, nei ji padidėja, visais kitais atvejais – tuoj pat, kai draudėjas ar apdraustasis apie tokius pasikeitimus sužinojo ar turėjo sužinoti, bet ne vėliau, kaip per 3 darbo dienas. Draudiko teigimu, pareiškėjas neteisingai aiškina pirmiau minėtą draudimo sutarties papunktį, nes šiuo nagrinėjamu atveju draudimo rizika padidėjo dėl pareiškėjo veiksmų, todėl jis privalėjo pranešti draudikui apie draudimo rizikos padidėjimą ne vėliau, nei ji padidėjo.

Standartinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties sąlygų, patvirtintų Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisijos 2004 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. N-47, (toliau – Standartinės draudimo taisyklės) 36 punkte nurodyta, kad, jeigu draudimo rizika, numatyta draudimo sutartyje, padidėja ar gali padidėti draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu, draudėjas ar apdraustasis privalo informuoti draudiką apie padidėjusią draudimo riziką šių sąlygų 38 punkte nustatyta tvarka. Standartinių draudimo taisyklių 38 punkte nustatyta, kad, jeigu draudimo rizika padidėja dėl draudėjo ar apdraustojo veiksmų, draudėjo ar apdraustojo pranešimas turi būti pateiktas ne vėliau, nei ji padidėja, visais kitais atvejais – tuoj pat, kai draudėjas ar apdraustasis apie tokius pasikeitimus sužinojo ar turėjo sužinoti, bet ne vėliau kaip per 3 darbo dienas. Draudikas akcentavo, kad jo į draudimo sutartį įrašyto 1.5.7 papunkčio turinys visiškai atitinka pirmiau minėtas Standartines draudimo taisykles.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, jog tai, kad nebuvo praleistas įstatyme nustatytas maksimalus 15 dienų terminas pranešti draudikui apie nuosavybės teisių perėjimą, reiškia tai, kad šiuo laikotarpiu draudimo sutartimi nustatyta draudimo apsauga galioja. Dėl šios priežasties draudikas atlygina eismo įvykyje padarytą žalą. Nepranešdamas draudikui apie nuosavybės teisės į transporto priemonę perėjimą, taip pat nepateikdamas savo duomenų bei nesumokėdamas papildomos draudimo įmokos dėl draudimo rizikos pasikeitimo, tačiau vairuodamas transporto priemonę, draudėjas prisiima iš tokių savo veiksmų kylančią riziką (2014 m. kovo 4 d. LAT nutartis civ. b. Nr. 3K-3-55/2014).

Draudikas Lietuvos bankui nurodė, kad vadovaudamasis teisės aktais draudimo sutartį laikė galiojančia ir atlygino pareiškėjo tretiesiems asmenims padarytą žalą, tačiau pareiškėjui, prisiėmusiam iš savo veiksmų kylančią riziką, pateikė reikalavimą grąžinti dalį išmokėtos sumos. Draudikas taip pat nesutinka su pareiškėjo teiginiais, kad draudimo sutartis tarp ankstesnio savininko ir draudiko buvo sudaryta nestandartinėmis sąlygomis. Priešingai, draudimo sutartis buvo sudaryta standartinėmis sąlygomis, o būtent pareiškėjo draudimo rizika yra nestandartinė, nes jam teisė vairuoti suteikta tik 2016 m. rugpjūčio 18 d., t. y. mažiau nei prieš dvi savaites iki įsigyjant transporto priemonę. Taigi būtent pareiškėjas akivaizdžiai pažeidė draudėjo ir draudiko susitarimą dėl vairuotojo vairavimo stažo. Be kita ko, iš eismo įvykio aplinkybių draudikas sprendžia, kad jį lėmė vairuotojo nepatyrimas – pareiškėjas atsitrenkė į transporto spūstyje

stovėjusią (sulėtinusią greitį) transporto priemonę. Be to, eismo įvykis įvyko kitą dieną po transporto priemonės įsigijimo.

Draudikas, vadovaudamasis savo išdėstytais argumentais, Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių, patvirtintų 2004 m. birželio 23 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 795, 62 punktu, Standartinių draudimo taisyklių 36 ir 38 punktais ir draudimo sutarties 1.5.6 ir 1.5.7 papunkčiais, teigia, kad pareiškėjo reikalavimas yra nepagrįstas, todėl turi būti atmestas.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių paaiškinimus ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl nepranešimo apie rizikos pasikeitimą pagal draudimo sutartį ir dėl šios priežasties draudiko pareiškėjui pateikto 1 110,18 Eur atgręžtinio reikalavimo pagrįstumo.

Atsižvelgiant į pareiškėjo nurodytas aplinkybes dėl įprastinės draudimo sutarties sudarymo, pažymėtina, kad Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, sudarant įprastinę draudimo sutartį, turi būti vadovaujama šiuo įstatymu, Civiliniu kodeksu, Draudimo įstatymu, Standartinėmis draudimo taisyklėmis ir kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais. Svarbu pažymėti, kad transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartis yra viešoji sutartis. Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 4 straipsnis nustato pareigą šio straipsnio 2 dalyje nurodytiems asmenims sudaryti transporto priemonės, kurios įprastinė buvimo vieta yra Lietuvos Respublikos teritorijoje, valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį, galiojančią tol, kol transporto priemonė yra įregistruota. Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties viešasis pobūdis pasireiškia tuo, kad draudikui, vykdančiam transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo veiklą, kyla pareiga sudaryti draudimo sutartį su tokią pareigą turinčiu draudėju (Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 6 straipsnio 2 dalis).

Atsižvelgiant į tai, kad transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties sudarymas ir šios sutarties sąlygų nustatymas yra reglamentuojamas teisės aktais (Civilinio kodekso 6.988 straipsnio 3 dalis), privalomojo draudimo atveju Civilinio kodekso 6. 156 straipsnyje įtvirtintas sutarčių laisvės principas, savarankiškai nustatant draudimo sutarties sąlygų turinį, praktiškai nėra taikomas. Šiame kontekste taip pat pažymėtina tai, kad šalys draudimo sutartimi negali pakeisti imperatyviųjų Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimų. Sudaromose sutartyse nustatomos papildomos sąlygos neturi prieštarauti imperatyviosioms įstatymų nuostatom.

Vertinant įprastinės draudimo sutarties sąlygas, nustatančios apribojimą, kad transporto priemonės „VW Golf“ neviršys 5 metų vairavimo stažo neturintys asmenys, atitiktį įprastinės draudimo sutarties sudarymo metu galiojusioms imperatyviosioms įstatymų nuostatom, pažymėtina tai, kad Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog įprastinė draudimo sutartis, sumokėjus vieną (bendrą) draudimo įmoką, visą draudimo sutarties galiojimo terminą, įskaitant bet kurį laikotarpį, kai draudimo sutarties galiojimo metu transporto priemonė yra kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse, suteikia kiekvienoje Europos Sąjungos valstybėje narėje tokią draudimo apsaugą, kokios reikalauja tos Europos Sąjungos valstybės narės transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą reglamentuojantys teisės aktai, arba draudimo apsaugą pagal šį įstatymą, jei ši apsauga yra didesnė.

Svarbu pažymėti, kad į Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymą yra perkeltos Europos Sąjungos teisės aktų nuostatos, reglamentuojančios transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą. 1990 m. gegužės 14 d. trečiosios Tarybos direktyvos 90/232/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimu, suderinimo (toliau – Direktyva) 2 straipsnyje, kurio nuostatos yra perkeltos į Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 10 straipsnio 1 dalį, nustatyta, kad valstybės narės imasi visų priemonių, būtinų garantuoti, kad visos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartys vienkartinės įmokos pagrindu ir visą sutarties terminą galioja visoje Bendrijos teritorijoje, įskaitant bet kuri laikotarpį, kai sutarties termino metu transporto priemonė yra kitose valstybėse narėse, ir tos pačios vienkartinės įmokos pagrindu garantuoja kiekvienoje valstybėje narėje tokią draudimo apsaugą, kurios reikalauja tos šalies įstatymai, arba draudimo apsaugą, pagal įstatymus privalomą toje valstybėje narėje, kurioje yra įprastinė transporto priemonės buvimo vieta, jei ši apsauga yra didesnė.

Pažymėtina, kad Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartimi apdraudžiama draudimo sutartyje ar (ir) transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo liudijime nurodytą transporto priemonę naudojančių valdytojų civilinė atsakomybė dėl žalos padarymo. To paties įstatymo 2 straipsnio 17 dalyje paaiškinta, kad valdytoju laikomas asmuo, nuosavybės, patikėjimo, nuomos, panaudos ar kitokiu teisėtu pagrindu valdantis ir (ar) naudojantis transporto priemonę. Transporto priemonės valdytoju taip pat laikomas fizinis asmuo, kuris tiek teisėtai, tiek neteisėtai vairuoja transporto priemonę. Taigi, pagal Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymą, transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartimi vienos įmokos pagrindu suteikiama draudimo apsauga visiems transporto priemonę vairuosiantiems asmenims. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad, sudarydamas draudimo sutartį, draudikas privalo apskaičiuoti draudimo įmoką pagal tai, kokia draudimo apsauga numatyta Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatyme, t. y. įvertinęs visą prisiimamą riziką.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, pagal Civilinio kodekso 6.1010 straipsnio 1 dalį, draudimo rizika laikoma padidėjusia tuomet, kai atsiranda ar pasikeičia draudimo sutartyje aptartos aplinkybės, apie kurių egzistavimą draudimo sutarties sudarymo metu draudikas nežinojo ir apie kurias draudėjas privalo pranešti draudikui tuoj pat, kai apie tokius pasikeitimus sužinojo. Tame pačiame straipsnyje numatyta draudiko teisė reikalauti sumokėti papildomą draudimo įmoką, jeigu draudimo rizika padidėja. Taigi, jeigu transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartyje yra nustatomos sąlygos, pagal kurias tam tikros kategorijos asmenų apdraustos transporto priemonės valdymas yra laikomas draudimo riziką padidinančia aplinkybe, apie kurią reikia papildomai pranešti, draudikas įgytą teisę nustatyti vieną draudimo įmoką, mokamą už draudimo apsaugą tuo atveju, jeigu transporto priemonės tos kategorijos asmenys nevairuos, ir papildomą draudimo įmoką tuo atveju, jeigu tos kategorijos asmenys ją vairuos.

Pažymėtina, kad Lietuvos banko Priežiūros tarnyba, atsižvelgdama į Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo prigimtį, paskirtį ir tikslą, jo teisinį reguliavimą, šiuo klausimu yra priėmusi ir viešai paskelbusi Lietuvos banko Priežiūros tarnybos direktoriaus 2013 m. vasario 26 d. sprendimu Nr. 241-42 patvirtintą Poziciją dėl Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarčių sąlygų (toliau – Pozicija), kurioje pateikiama nuomonė, kad įprastinėse draudimo sutartyse nustatytas apribojimas tam tikrų kategorijų asmenims (nurodymas, jog transporto priemonių nevairuos tam tikrų požymių (pvz., vairavimo stažo) neatitinkantys asmenys) neatitinka minėto reikalavimo draudikui suteikti draudimo apsaugą tokią, kokia numatyta Transporto priemonių

valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatyme vienos (bendros) draudimo įmokos pagrindu.

Atsižvelgiant į draudiko nurodytas aplinkybes, kad teismų praktikoje yra pripažįstama, jog transporto priemonės valdytojų vairavimo stažas yra reikšmingas kriterijus, vertinant draudimo riziką, pažymėtina, kad Pozicijoje yra pabrėžiama, kad nėra kvestionuojama, ar asmenų, neturinčių atitinkamos vairavimo patirties ar pasižyminčių (nepasižyminčių) kitomis draudiko nustatytomis savybėmis, vairavimas yra rizikingesnis transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo aspektu. Tačiau, atsižvelgiant į nacionalinį ir Europos Sąjungos teisinį reguliavimą, draudikas visą draudimo rizikos mastą turi įvertinti prieš sudarydamas draudimo sutartį.

Pažymėtina, kad Civilinio kodekso 6.994 straipsnis numato draudiko teisę prieš sudarant draudimo sutartį įvertinti draudimo riziką, o asmeniui, sudarančiam sutartį su draudiku, nustatoma priešpriešinė pareiga – atskleisti informaciją, reikšmingą vertinant draudimo riziką (Civilinio kodekso 6.993 straipsnis). Kadangi, remiantis Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 3 straipsnio 2 dalimi, transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartimi apdraudžiama draudimo sutartyje ar (ir) transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo liudijime nurodytą transporto priemonę naudojančių valdytojų civilinė atsakomybė dėl žalos padarymo, todėl, vertinant prisiimamos rizikos dydį, draudikui reikia surinkti informaciją ne tik apie atsakingą už draudimo sutarties sudarymą asmenį (asmuo, nuosavybės, nuomos ar kitu pagrindu valdantis ir (ar) naudojantis draudimo sutartyje nurodytą transporto priemonę) apibūdinančius objektyvius faktorius ir subjektyvius individą charakterizuojančius kriterijus, bet ir surinkti duomenis apie visų šią transporto priemonę naudosiančių (vairuosiančių) asmenų individualias savybes, turinčias reikšmės draudžiamąjį įvykio atsitikimo tikimybei.

Vertinant ginčo šalių nurodytas aplinkybes dėl draudimo rizikos, sudarant įprastinę draudimo sutartį, vertinimo, pažymėtina, kad draudimo sutartis buvo sudaryta vieno mėnesio laikotarpiui su ankstesniu transporto priemonės savininku, kuris automobilį pardavė pareiškėjui. Svarbu pažymėti, kad draudikas Lietuvos bankui nepateikė jokių paaiškinimų, kaip buvo sudaryta sutartis, t. y. ar prieš sudarant draudimo sutartį draudimo rizikai įvertinti reikšminga informacija, pavyzdžiui, draudėjo ketinimas netrukus parduoti apdraustą transporto priemonę, draudikui buvo tinkamai atskleista.

Nagrinėjamu atveju draudikas, siekdamas nuginčyti pareiškėjo reikalavimą, remiasi tuo, kad draudimo sutartyje buvo įtvirtinta individuali sąlyga, nustatanti ribojimą transporto priemonę „VW Golf“ draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu valdyti asmenims, neturintiems 5 metų vairavimo stažo. Vertinant draudiko argumentus, pažymėtina tai, kad nacionaliniai ir Europos Sąjungos teisės aktai draudžia siaurinti įprastine ir pasienio draudimo sutartimis teikiamą draudimo apsaugą, todėl draudimo sutartis negali numatyti skirtingo teisinio vertinimo tam tikrų požymių (tarp jų ir vairavimo stažo) neatitinkančių transporto priemonės valdytojų požiūriu ir įtvirtinti apdraustos transporto priemonės valdymo ribojimus nustatančią sąlygą. Kadangi prieš sudarydamas draudimo sutartį draudikas privalo apskaičiuoti draudimo įmoką pagal tai, kokia draudimo apsauga nustatyta Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatyme, t. y. įvertinęs visą prisiimamą riziką, nagrinėjamu atveju draudikas už įprastine draudimo sutartimi teikiamą draudimo apsaugą mokamą draudimo įmoką turėjo apskaičiuoti įvertinęs galimus draudimo rizikos, susijusios su transporto priemonės „VW Golf“ valdytojų vairavimo stažu, pasikeitimus ir neįtvirtinti automobilio valdytojų ribojimus nustatančios sąlygos.

Atkreiptinas dėmesys, kad draudikas, kaip savo srities profesionalas, siekdamas tinkamai išmatuoti prisiimamos draudimo rizikos laipsnį ir pagal jį apskaičiuoti draudimo įmokos dydį, privalo ne tik įvertinti sudarančio draudimo sutartį asmens pateiktą informaciją, bet ir pats pareikalauti, jo nuomone, trūkstamų duomenų apie visus galimus draudimo sutartyje ar (ir) transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo liudijime nurodytos

transporto priemonės valdytojus ir juos charakterizuojančias savybes, kad draudiko suklydimo dėl draudžiamąjį įvykio tikimybė būtų kuo mažesnė.

Kadangi draudimo sutartis yra ne tik rizikos, bet ir fiduciarinė sutartis, t. y. sutartis, kurios šalis sieja tarpusavio pasitikėjimu grindžiami santykiai, draudimo sutarties šalių santykiuose, be kitų bendrųjų prievolių vykdymo principų, yra ypač svarbus draudimo sutarties šalių bendradarbiavimo (kooperavimosi) principas, pagal kurį šalys privalo padėti įgyvendinti viena kitai savo teises ir vykdyti pareigas (Civilinio kodekso 6.38 straipsnio 3 dalis). Atsižvelgdamas į draudiko veiklos specifiką ir draudimo sutarties kaip rizikos sutarties pobūdį, draudikas prisiimtos rizikos gali atsisakyti tik tuo atveju, jeigu neginčijamai įrodo, jog maksimaliai tinkamai vykdė savo veiklą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. lapkričio 27 nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. Nr. 3K-3-600/2006; 2003 m. rugsėjo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-797/2003).

Draudikas nepateikė jokių įrodymų, galinčių patvirtinti, kokia draudimo rizikai įvertinti reikšminga informacija apie transporto priemonės „VW Golf“ valdytojų individualius požymius prieš sudarant 2016 m. rugpjūčio 22 d. įprastinę draudimo sutartį buvo surinkta. Remiantis Lietuvos banko draudiko nurodytomis aplinkybėmis ir pateiktais dokumentais, darytina išvada, kad Lietuvos bankui pateikti įrodymai negali pagrįsti, kad draudikas, kaip savo srities profesionalas, turintis patirties sudarant transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartis, prieš įprastinės draudimo sutarties sudarymą tinkamai įvertino visą šia sutartimi prisiimamos draudimo rizikos mastą ir draudimo įmoką apskaičiavo pagal tai, kokia draudimo apsauga numatyta Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatyme.

Vertinant draudiko pareiškėjui pateikto reikalavimo Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 22 straipsnio 2 dalies ir Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių 62 punkto pagrindu grąžinti 50 procentų draudimo išmokos, atlyginančios dėl 2016 m. rugsėjo 1 d. eismo įvykio nukentėjusiam trečiajam asmeniui padarytą turtinę žalą, pagrįstumą, pažymėtina, kad Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių 62.2 papunktyje nustatyta draudiko teisė reikalauti, kad draudėjas grąžintų iki 50 procentų išmokėtos draudimo išmokos dėl neinformavimo apie draudimo rizikos pasikeitimus. Remiantis transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo teisiniu reglamentavimu, pažymėtina, kad draudikas šią teisę įgyja tik tada, jeigu jam nebuvo pranešta apie neprisiimtą draudimo riziką ir jeigu tai numatyta draudimo sutartyje.

Pažymėtina, kad 2016 m. rugpjūčio 22 d. draudikas su ankstesniu transporto priemonės savininku sudarė įprastinę draudimo sutartį, kurios teisės ir pareigos perėjo pareiškėjui, ir gavęs nustatyto dydžio draudimo įmoką prisiėmė visų transporto priemonės „VW Golf“ valdytojų žalos padarymo riziką, taigi prisiėmė galimus draudimo rizikos, susijusios su transporto priemonės vairuotojų stažu, pasikeitimus. Pažymėtina, kad draudimo rizikos pasikeitimams, apie kuriuos draudikui turėjo būti žinoma prieš sudarant draudimo sutartį, yra taikoma draudimo apsauga ir apie juos sutarties galiojimo metu draudiko papildomai informuoti nereikia. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad transporto priemonės valdytojų vairavimo stažas negali būti laikomas į įprastinę draudimo sutartį įtrauktina draudimo riziką didinančia aplinkybe, apie kurios pasikeitimą draudėjas privalo informuoti draudiką Standartinėse draudimo taisyklėse nustatyta tvarka.

Kadangi 2016 m. rugpjūčio 22 d. tarp ankstesnio draudėjo ir draudiko sudarytoje įprastinėje draudimo sutartyje nustatytas draudiko prisiimamos draudimo rizikos ribojimas yra prilyginamas įprastine draudimo sutartimi teikiamos draudimo apsaugos siaurinimui, o papildomos draudimo įmokos reikalavimas dėl pasikeitusio apdraustos transporto priemonės valdytojo stažo neatitinka transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo teisinius santykius reglamentuojančių nacionalinių ir Europos Sąjungos teisės aktų, darytina išvada, kad tai, kad pareiškėjas nepranešė, kad draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu transporto priemonę „VW Golf“ vairuoja 5 metų vairavimo stažo neturintis asmuo, ir nesumokėjo papildomos draudimo

įmokos, negali būti laikoma draudimo sutarties pažeidimu arba netinkamu vykdymu, dėl kurio draudikas įgyja atgręžtinio reikalavimo teisę į draudėją.

Apibendrinant Lietuvos banko nustatytas aplinkybes, pažymėtina, kad pareiškėjui pateiktas draudiko reikalavimas grąžinti 50 procentų dėl 2016 m. rugsėjo 1 d. eismo įvykio išmokėtos draudimo išmokos (1 110,18 Eur) neturi teisinio pagrindo, todėl laikytinas nepagrįstu. Atsižvelgiant į tai, nėra pagrindo vertinti draudiko reikalaujamos grąžinti draudimo išmokos sumos dydžio pagrįstumo.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.1 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Patenkinti pareiškėjo Ž. Ž. reikalavimą ir rekomenduoti ADB „Compensa Vienna Insurance Group“ atsisakyti pareiškėjui pateikto 1 110,18 Eur atgręžtinio reikalavimo.

2. Įpareigoti draudiką per mėnesį nuo šio sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie šio sprendimo rezoliucinės dalies 1-ame punkte nurodytos rekomendacijos įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Draudikui neįvykdžius minėtos rekomendacijos, apie tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Reguliuojamos rinkos priežiūros skyriaus
viršininkas, pavaduojantis Finansinių paslaugų
ir rinkų priežiūros departamento direktorių

Vaidas Cibas